

Nieuw Nederlands

TLPST

Lesbrief nummer 25 – februari 2016

Wilt u laten weten wat u van deze TLPST vond? Hebt u tips voor de volgende aflevering? Mail ons: redactie@tlpst.nl.

Niet de discotheek in als je de taal niet spreekt

Spreek je geen Deens, Engels of Duits? Dan mag je in Denemarken bij sommige bars, clubs en discotheeken niet meer naar binnen. Waarom hebben de Denen deze taaleis ingesteld?

> [Lees verder](#)

Vind de oprichters

In veel namen van bedrijven en merken zitten de namen van hun oprichters verscholen. Waar staat H&M ook alweer voor?

> [Lees verder](#)

Nederlandse woorden internationaal

Het Nederlands heeft woorden geleend uit allerlei talen: computer en cool uit het Engels, krant en taart uit het Frans, enzovoort. Maar uit onze taal zijn ook allerlei woorden in andere talen terechtgekomen. Ken jij voorbeelden?

> [Lees verder](#)

Uitspraak levert discriminatie op

Mensen zijn altijd geneigd andere mensen in hokjes in te delen, bijvoorbeeld op basis van accent. Iemand die bijvoorbeeld een Marokkaans accent heeft, wordt minder snel vertrouwd dan iemand met een Amsterdams accent.

> [Lees verder](#)

Niet de discotheek in als je de taal niet spreekt

Spreek je geen Deens, Engels of Duits? Dan mag je in Denemarken bij sommige bars, clubs en discotheeken niet meer naar binnen. Waarom hebben de Denen deze taaleis ingesteld?

Met deze taaleis willen de eigenaren van drank- en dansgelegenheden moeilijkheden met asielzoekers en vluchtelingen voorkomen, want die zouden geregeld vrouwen in Deense nachtclubs lastigvallen. Als de discotheekbezoekers niet in het Deens, Engels of Duits kunnen praten met het personeel, dan krijgen ze geen toegang.

Amnesty International vindt het nieuwe taalbeleid niet goed. Het is volgens Amnesty discriminerend: mag je iemand de toegang weigeren als hij een bepaalde taal niet spreekt? En trouwens, hoe controleer je dat?

Een Deense vereniging van café- en restauranteigenaren ontkent ondertussen dat ze mensen discrimineert. Ze willen alleen maar *de veiligheid vergroten*, zeggen ze.

Vragen en opdrachten

1 Dit nieuwsbericht sluit aan bij het feit dat er in de afgelopen maand veel gesproken is over asielzoekers en vluchtelingen die vrouwen zouden lastigvallen. Overleg in de klas: waar en wanneer kwamen zulke gebeurtenissen voor het eerst in het nieuws?

Rafi Ibrahim, een Syriër die al jaren in Denemarken woont, zegt in *de Volkskrant* dat veel vluchtelingen vaak geen idee hebben hoe ze moeten omgaan met meisjes en vrouwen.

2 Gaan mannen en vrouwen in Europa anders met elkaar om dan mannen en vrouwen in de landen waar de meeste asielzoekers vandaan komen? Kun je een paar verschillen bedenken?

3a De Denen hebben gekozen voor de talen Deens, Engels en Duits: de bezoekers van een café of discotheek moeten een van deze talen kunnen spreken. Waarom zouden ze gekozen hebben voor deze drie talen?

3b Stel dat er eenzelfde maatregel in Nederland zou komen, welke talen zou Nederland dan moeten kiezen?

Amnesty International vindt het nieuwe Deense taalbeleid discriminerend. Een Deense vereniging van café- en restauranteigenaren ontkent dat en zegt dat het om veiligheid gaat. Torben Rosenstock, de directeur van de vereniging, zegt daarover in *de Volkskrant*: 'Als gasten binnenkomen die bedreigend gedrag vertonen, is het voor de bewaking een hele uitdaging dit aan te pakken als je niet met ze in gesprek kunt gaan.'

4a Wat is Amnesty International voor organisatie?

4b Ben je het in dit geval eens met Amnesty International of met Torben Rosenstock?

5 Vind je het een goed idee om het Deense taalbeleid ook in Nederland in te voeren? Leg je antwoord uit.

[> Antwoorden](#)

[> Terug naar de voorpagina](#)

Vind de oprichters

In veel namen van bedrijven en merken zitten de namen van hun oprichters verscholen. Waar staat H&M ook alweer voor?

Voor Hennes en Mauritz natuurlijk. De ijsjes van Ben & Jerry's verwijzen naar de voornamen van Ben Cohen en Jerry Greenfield, twee mannen die ooit een schriftelijke cursus ijsjesmaken volgden. En Black & Decker, de fabrikant van handgereedschap, is genoemd naar de heren S. Duncan Black en Alonzo G. Decker.

In sommige bedrijfsnamen, zoals in H&M, zijn alleen de initialen van hun oprichters verwerkt. Dan wordt het moeilijk om te ontdekken waar die naam vandaan komt. Doe eens een gokje naar de oorsprong van C&A, WIBRA, ALDI en – een moeilijke – Edah. Je vindt de oplossingen en nog veel meer bedrijfsnamen met initialen [hier](#).

Ben je benieuwd wat de oorsprong is van nog veel meer bedrijfsnamen? Kijk dan op deze Engelstalige [Wikipediapagina](#). Ook enkele Nederlandse bedrijven worden vermeld.

Vragen en opdrachten

- 1a In de tekst worden de namen C&A, WIBRA, ALDI en Edah genoemd.
- 1b Zoek de echte oorsprong van de namen [hier](#) op.
- 1c Welke van de twintig namen op [de site](#) verraste jou het meest? Leg uit waarom.
- 2a Wat voor soort winkel of bedrijf zou jij willen oprichten?
- 2b Bedenk een leuke naam met een afkorting voor jouw winkel of bedrijf.
- 3 Welke achternamen in jullie klas zouden een leuke combinatiennaam of afkorting opleveren?

> [Antwoorden](#)

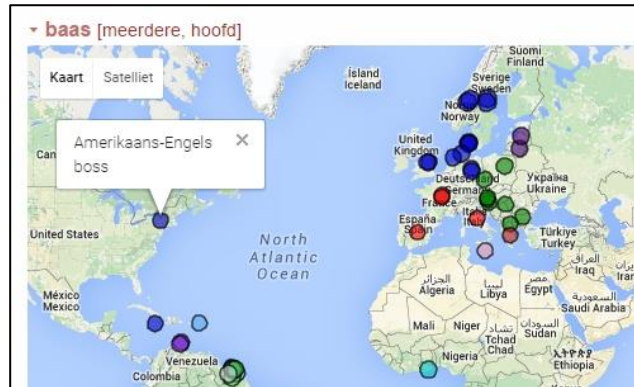
> [Terug naar de voorpagina](#)

Nederlandse woorden internationaal

Het Nederlands heeft woorden geleend uit allerlei talen: *computer* en *cool* uit het Engels, *krant* en *taart* uit het Frans, enzovoort. Maar uit onze taal zijn ook allerlei woorden in andere talen terechtgekomen. Ken jij voorbeelden?

Dat talen woorden van elkaar overnemen, is van alle tijden. Meestal gaat het om woorden voor nieuwe uitvindingen of voor zaken die de ene cultuur al wel kent en de andere nog niet. Tweeduizend jaar geleden waren de Romeinen in ons land en daardoor maakten onze voorouders kennis met bijvoorbeeld *wijn* en *kaas* – die twee woorden komen dan ook uit de taal van de Romeinen, het Latijn. Tegenwoordig komen de meeste nieuwe woorden uit het Engels.

Maar de Nederlanders hebben aan andere volkeren ook allerlei woorden uitgeleend. De Amerikanen leenden bijvoorbeeld *baas* en *koekie* van ons (inmiddels hebben die woorden de vormen *boss* en *cookie*). De Fransen leenden *vouwstoel* en *manneke* van ons; die woorden kwamen uiteindelijk weer bij ons terug met een nieuwe vorm en een nieuwe betekenis (*fauteuil* en *mannequin*).

Aan welke landen hebben we *baas* uitgeleend?

Op internet kun je [een databank](#) vinden met al deze ‘uitleenwoorden’ bij elkaar. Je kunt bijvoorbeeld vinden welke Nederlandse woorden in het Chinees zijn terechtgekomen (bijvoorbeeld *wasu* van ‘gas’) en welke talen ons woord *mooi* hebben overgenomen (onder andere het Zweeds en het Sranantongo, een taal die gesproken wordt in Suriname).

Vragen en opdrachten

- 1 In de tekst worden als voorbeelden de leenwoorden *computer* en *cool* uit het Engels genoemd en *krant* en *taart* uit het Frans. Wat is het verschil tussen de eerste twee voorbeelden en de andere twee?
- 2 Ken je nog meer woorden die oorspronkelijk uit een andere taal komen?
- 3 Zoek de volgende woorden op in de [Uitleenwoordenbank](#): *keuken*, *portemonnee*, *stekker*, *baby*. (Klik ‘Zoek op Nederlands trefwoord’ aan en tik het woord in.) Beantwoord voor elk woord de volgende vragen:
  - a. Uit welke taal komt het woord oorspronkelijk?
  - b. Sinds wanneer komt het woord in het Nederlands voor?
  - c. Er zijn meer talen die het woord uit de oorspronkelijke taal hebben overgenomen. Noteer één zo’n taal met het bijbehorende woord.

4 Klik in de [Uitleenwoordenbank](#) op 'Zoek op taal' en tik 'Engels' in. Klik het woord 'hier' aan om naar de volledige lijst te gaan. Zoek de volgende woorden op: *atlas*, *dijk*, *mand* en *rover*. Beantwoord voor elk woord de volgende vragen:

- a. Wat is de Engelse vertaling van dit woord?
- b. Betekent het woord precies hetzelfde in het Engels?

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Uitspraak levert discriminatie op

Mensen zijn altijd geneigd andere mensen in hokjes in te delen. Als iemand bijvoorbeeld zijn haar paars heeft geverfd, kan dat voor anderen meteen een reden zijn om hem of haar anders te behandelen. En dat blijkt ook voor accenten te gelden. Iemand die bijvoorbeeld een Marokkaans accent heeft, wordt minder snel vertrouwd dan iemand met een Amsterdams accent.

Wetenschappers van de Nijmeegse universiteit deden een experiment. Ze lieten twee mannen los van elkaar opbellen naar een fietsenmaker met precies hetzelfde verhaal. Ze vertelden allebei dat ze hun fietssleuteltje kwijt waren en snel weg moesten. Konden ze even langskomen om het slot open te laten knippen?

Het enige verschil was: de ene man sprak met een duidelijk herkenbaar Marokkaans accent, en de ander had een Amsterdams accent. Je kunt het filmpje [hier](#) bekijken. Wat gebeurde er? De man met het Amsterdamse accent werd meteen geholpen, en de man met het Marokkaanse accent niet.

Het experiment van de Nijmeegse wetenschappers.

Vragen en opdrachten

1 Bespreek in de klas:

- a. De tekst begint met de zin: 'Mensen zijn altijd geneigd andere mensen in hokjes in te delen.' Wat betekent de uitdrukking *denken in hokjes*?
- b. In de tekst staan twee voorbeelden op basis waarvan mensen in een hokje geplaatst kunnen worden: uiterlijk en accent. Kun je nog meer voorbeelden verzinnen?

Bekijk [hier](#) het filmpje met het experiment waarover in de tekst wordt gesproken. Het gaat om het gedeelte van 04:42 t/m 05:57.

2a Wat is je eerste reactie na het zien van het filmpje?

2b Ben je verbaasd dat dit in Nederland gebeurt? Leg je antwoord uit.

2c Denk je dat het verschil had gemaakt als de mannen persoonlijk naar de fietsenmaker toe waren gegaan? Leg je antwoord uit.

3 Wat zouden we in Nederland kunnen doen om deze vorm van discriminatie te voorkomen?

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Antwoorden bij het eerste onderwerp

- 1 Tijdens oudejaarsnacht in Keulen in Duitsland.
  - 2 Mogelijk antwoord: In Europa gaan mannen en vrouwen vrijer met elkaar om dan in landen als Syrië.
  - 3a Die drie talen worden in Denemarken en de landen eromheen gesproken.
  - 3b Eigen antwoord.
  - 4a Amnesty International is een organisatie die in actie komt wanneer mensenrechten worden geschonden.
  - 4b Eigen antwoord.
  - 5 Eigen antwoord.
-

Antwoorden bij het tweede onderwerp

- 1a Eigen antwoord.
  - 1b C&A: Clemens & August
WIBRA: Wierdsma & Braam
ALDI: Albrecht Discount
Edah: Jacobus Johannes Ebben, Servaes Bernardus Dames, Jan Nicolaas Aukes en Johannes Bernardus Hetteema
  - 1c t/m 3 Eigen antwoorden.
-

Antwoorden bij het derde onderwerp

- 1 De Engelse woorden zijn onveranderd overgenomen; de Franse niet.
  - 2 Eigen antwoord.
  - 3a-c *keuken*: Latijn, 1236, eigen antwoord.
portemonnee: Frans, 1872, eigen antwoord.
stekker: Duits, 1926, eigen antwoord.
baby: Engels, 1875, eigen antwoord.
  - 4a-b *atlas*: atlas (dezelfde betekenis).
dijk: dike, dyke (iets andere betekenis: 'dam').
mand: maund (dezelfde betekenis).
rover: rover (iets andere betekenis: 'piraat, piratenschip').
-

Antwoorden bij het vierde onderwerp

- 1a 'Hokjesdenken' is de neiging om mensen of voorwerpen in te delen in een bepaalde categorie en eigenschappen toe te kennen aan alle leden van die categorie, bijvoorbeeld: 'mensen met een blauwe spijkerbroek zijn saai'.
(Bron: Wikipedia)
  - 1b t/m 3 Eigen antwoorden.
-